

Визначення категорії «власний капітал підприємства»

Щербань О.Д.

кандидат економічних наук, доцент
Харківського інституту фінансів
Київського національного торговельно-економічного університету

Струкова М.О.

студентка
Харківського інституту фінансів
Київського національного торговельно-економічного університету

У статті проведено узагальнення економічного змісту поняття «власний капітал підприємства» на основі літературних джерел вітчизняних науковців. Представлено рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення системи фінансового менеджменту власного капіталу підприємства та визначено необхідність ефективного використання власних ресурсів підприємства в умовах їх обмеженості.

Ключові слова: власний капітал, фінансовий стан, фінансовий менеджмент, статутний капітал, нерозподілений прибуток, додатковий капітал.

Щербань Е.Д., Струкова М.О. ОПРЕДЕЛЕНИЕ КАТЕГОРИИ «СОБСТВЕННЫЙ КАПИТАЛ ПРЕДПРИЯТИЯ»

В статье проведено обобщение экономического содержания понятия «собственный капитал предприятия» на основе литературных источников отечественных ученых. Представлены рекомендации и предложения по совершенствованию системы финансового менеджмента собственного капитала предприятия, и определена необходимость эффективного использования собственных ресурсов предприятия в условиях их ограниченности.

Ключевые слова: собственный капитал, финансовое состояние, финансовый менеджмент, уставный капитал, нераспределенная прибыль, дополнительный капитал.

Shcherban E.D., Strukova M.O. DETERMINATION OF THE CATEGORY COMPANY'S EQUITY CAPITAL

The article has summarized the economic meaning of the concept 'Company's equity capital', based on the literature sources of the domestic scientists, and presented recommendations and proposals for improving the financial management system of the Company's equity capital, and identified the need for efficient use of its own resources of the Company in terms of their limitations.

Keywords: equity capital, financial position, financial management, share capital, retained earnings, and additional capital.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ефективне управління підприємством передусім полягає в якісному управлінні його капіталом, тому визначення поняття «власний капітал підприємства» є важливим елементом у структурі фінансових ресурсів суб'єкта господарювання на всіх етапах життєвого циклу підприємства, оскільки оптимальна структура капіталу впливає на загальний фінансовий стан підприємства, його конкурентоспроможність та кредитоспроможність. Якісне управління власним капіталом підприємства дасть змогу його власнику сформувати такий склад активів підприємства, на які не впливають особи, які не визначені як власники підприємства, що збільшує самостійність підприємства. Пошук удосконалення та теоретичне обґрунтування поняття «власний капітал підприємства» є важливим елементом фінансового менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сутності та теоретичної значущості поняття «власний капітал підприємства» у своїх працях піднімали такі науковці, як: Ф.Ф. Бутинець [1], О.Й. Вівчар [2], А.А. Горбатенко [3], Я.П. Іщенко [4], Л.І. Катан [5], Т.М. Королук [6], О.А. Нужна [7], В.П. Сопко [8], А.В. Хмелевська, Г.М. Незборецька [9], О.В. Ареф'єва, І.М. Мягих, Т.Г. Росумака [10]. У роботах цих науковців вирішено багато питань щодо визначення власного капіталу, а також висвітлено проблемні питання, однак під впливом сучасних умов теоретичне обґрунтування поняття «власний капітал підприємства» є досить актуальним.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – теоретичне обґрунтування поняття «власний капітал підприємства» на основі робіт відомих еко-

номістів та науковців, що дасть змогу підвищити обґрунтованість та результативність практичних рішень щодо управління власним капіталом підприємства в умовах сьогодні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах нестабільної економіки, яка склалася нині й яка породила кризу неплатежів, дорожнечу кредитних ресурсів, утрату довіри інвесторів, власний капітал підприємства – це основне джерело, на якому базується основна фінансова та інвестиційна діяльність підприємства. Отже, якісний фінансовий менеджмент у сфері власного

капіталу – запорука його успішної діяльності за нестачі інших фінансових ресурсів.

У табл. 1 представлено морфологічну оцінку поняття «власний капітал підприємства».

Отже, кожен з етапів розвитку економічної думки характеризує різні погляди на власний капітал, проте всі вони згодні в єдиному: власний капітал асоціюється зі здатністю приносити дохід. Більшістю науковців розглядається грошова форма власного капіталу. Більшість теоретичних визначень щодо власного капіталу переважно характеризує склад і структуру власного капіталу, відображаючи

Таблиця 1

Морфологічна оцінка поняття «власний капітал підприємства»

Автор	Визначення	Ключові слова
Ф.Ф. Бутинець [1, с. 317]	Власний капітал – це загальна вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів	Загальна вартість засобів підприємства
О.Й. Вівчар [2, с. 147]	Фінансові ресурси, які вкладає підприємство для організації та фінансування господарської діяльності	Фінансові ресурси
А.А. Горбатенко [3, с. 195]	Власний капітал виражає загальну величину коштів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, вкладених в активи підприємства	Кошти вкладені в майно підприємства
Я.П. Іщенко [4, с. 147]	Власний капітал – необхідний фактор виробництва, він включає компоненти боргу, нерозподілений прибуток, привілейовані акції і звичайні акції	Необхідний фактор виробництва
Л.І. Катан [5, с. 147]	Власний капітал – це певне вираження фінансових відносин, що виникають між акціонерним товариством (корпорацією) та іншими суб'єктами господарювання з приводу його формування та використання.	Вираження фінансових відносин
Т.М. Королук [6, с. 6]	Власний капітал – це сукупність економічних благ у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які залучаються до економічного процесу діяльності суб'єкта господарювання без визначення терміну повернення їх власникам і здатні генерувати доходи	Економічні блага без визначеного терміну повернення їх власникам
О.А. Нужна [7, с. 500]	Власний капітал – це загальна вартість власних засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів	Загальна вартість власних засобів підприємства
В.В. Сопко [8, с. 48]	Власний капітал – це сума власних коштів підприємства, отримана в результаті його діяльності, або від власників (учасників) у вигляді внесків, придбаних акцій, паїв тощо, або залишена на підприємстві безоплатно	Сума власних коштів
А.В. Хмелевська, Г.М. Незборецька [9, с. 193]	Власний капітал – це модифікована величина заборгованості підприємства його засновникам у розмірі вартості активів, які ним забезпечуються	Розмір вартості активів
Авторське визначення	Власний капітал підприємства – це фінансові ресурси підприємства без визначення строку повернення його засновникам у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які залучаються до економічного процесу діяльності суб'єкта господарювання	

порядок розрахунку даної економічної категорії [10, с. 166].

На рис. 1 представлено оцінку поняття «власний капітал підприємства» за різними категоріями.

Категорія «актив» являє собою економічні ресурси підприємства, під час використання яких підприємство очікує отримати прибуток. Активи можуть мати фізичну форму (основні засоби та ін.) або її не мати (патенти, авторські права та ін.), але обов'язково повинні бути підконтрольними підприємству. Активи враховуються в балансі підприємства.

Категорія «документ» дає змогу враховувати інформацію про рух власного капіталу на підприємстві, що спрощує вивчення динаміки величин власного капіталу.

Категорія «засоби» визначається за сукупністю коштів, кредитів, капіталів, знаряддя для здійснення господарської діяльності. Засоби діляться на кошти, основні засоби, засоби виробництва, засоби праці. Відомо, що без засобів на підприємстві неможлива господарська діяльність.

Категорія «власність» акцентує економічні відносини між власниками щодо активів підприємства, тобто частки активів підприємства.

Категорія «цінність» зосереджена на предметах, які мають вартість, ціну. Вони підрозділяються на матеріальні та нематеріальні цінності.

Під категорією «майно» розуміють сукупність матеріальних (приміщення, сировина, спорудження тощо), нематеріальних (патенти, авторські права тощо) і грошових цінностей, які необхідні для задоволення потреб підприємства [11, с. 15].

Фінансове становище господарюючого суб'єкта прийнято вважати найкращим, коли частка власного капіталу переважає в структурі всього капіталу підприємства. Цей показник зумовлений зовнішніми факторами середовища функціонування і видами фінансово-господарської діяльності підприємства.

Власний капітал виконує особливі, захисні, функції на підприємстві, такі як:

1) самостійність – достатня частка власного капіталу забезпечує підприємству самостійність у прийнятті управлінських рішень;

Рис. 1. Оцінка поняття «власний капітал підприємства» за різними категоріями

2) довгострокове самофінансування – саме за рахунок власного капіталу підприємство в змозі фінансувати свою діяльність без визначеного строку;

3) фінансування ризику – достатній обсяг власного капіталу дає змогу проводити більш ризикову, а тому й більш прибуткову фінансову діяльність підприємства;

4) відповідальність перед кредиторами – кредитування підприємств, які мають достатній власний капітал, проводиться на більш вигідних умовах, оскільки на покриття зобов'язань підприємство має власні фінансові ресурси, тому можна вважати, що права кредитора у цьому разі захищені;

5) залучення інвесторів – підприємство можна вважати більш інвестиційно привабливим за достатнього розміру власного капіталу, адже потенційний інвестор у таких умовах відчуває себе більш захищеним, тому легше приймає рішення про інвестування.

Отже, можна визначити, що власний капітал підприємства відіграє особливу роль

у функціонуванні підприємства, оскільки достатній його обсяг указує на якісне управління фінансовим станом підприємства в умовах обмеженості ресурсів, що дає змогу потенційним інвесторам розглядати таке підприємство як інвестиційно привабливе.

Висновки з цього дослідження. Капітал є однією з фундаментальних економічних категорій, сутність якої наукова думка досліджує протягом багатьох століть. Власний капітал – це основа для початку і продовження господарської діяльності підприємства, він є істотним і важливим показником, який характеризує фінансовий стан підприємства. Запорукою прибуткової діяльності будь-якого суб'єкта господарської діяльності є наявність та ефективне витрачання коштів власного капіталу, що сформовані за рахунок власних фінансових ресурсів, тому величина власного капіталу виступає індикатором для зовнішніх споживачів інформації щодо захищеності прав кредиторів та мірою відповідальності у господарських відносинах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : [підручник] / За ред. Ф.Ф. Бутиця ; 8-е вид., доп. і перероб. – Житомир : Рута, 2009. – 912 с.
2. Вівчар О. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства / О. Вівчар, В. Саварин // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.5. – С. 146–150.
3. Горбатенко А.А. Особливості формування власних фінансових ресурсів підприємств в Україні / А.А. Горбатенко // Економічний вісник Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди. – 2010. – Вип. 15/1. – С. 195–201.
4. Іщенко Я.П., Галайда Л.В. Теоретичні основи формування власного капіталу підприємства / Я.П. Іщенко, Л.В. Галайда // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Вип. 15. – Ч. 1. – С. 146–148.
5. Катан Л.І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування / Л.І. Катан // Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету. – 2014. – № 6. – С. 38–44.
6. Королюк Т.М. Облік власного капіталу й аналіз його впливу на інвестиційну привабливість акціонерних товариств : автореф. дис. ... к. е. н. : спец. 08.06.04 «Бухгалт. облік, аналіз та аудит» / Т.М. Королюк. – К., 2005. – 22 с.
7. Нужна О. Власний капітал сільськогосподарських підприємств: трактування, класифікація, структура / О. Нужна // Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2012. – Вип. 9(33). – Ч. 2. – С. 498–507.
8. Сопко В.В. Власний капітал акціонерних товариств: особливості визначення та обліку / В.В. Сопко // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2007. – Вип. 17.6. – С. 246–253.
9. Хмелевська А.В., Незборецька Г.М. Власний капітал за атрибутами об'єкту бухгалтерського обліку / А.В. Хмелевська, Г.М. Незборецька // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 2. – С. 192–194.
10. Власний капітал підприємства та проблеми його формування / О.В. Ареф'єва, І.М. Мяких, Т.Г. Росумака // Інтелект-XXI. – 2016. – № 6. – С. 161–169
11. Малярець Л.М., Пономаренко Н.М. Управління процесом росту власного капіталу підприємства : [монографія] / Л.М. Малярець, Н.М. Пономаренко ; за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. Л.М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2010. – 227 с.